

Till

Kammarrätten i Göteborg

Via

Förvaltningsrätten i Karlstad
Box 568
651 12 Karlstad

**Överklagande av Förvaltningsrätten i Karlstads dom i mål nr 2924-16,
meddelad 2017-04-19**

Klagande: Anders

Ombud: Stellan Gärde
Björngårdsgatan 14 A
118 52 Stockholm
070 699 40 49
stellan.garde@telia.com

God man: Leif Ekström
Inedalsgatan 25, lgh 1502
112 33 Stockholm
070 452 52 92
leifekstrom@comhem.se

Skäl för Kammarrätten att meddela prövningstillstånd

Ändringsdispens

Anders Ekström hävdar att grund föreligger för ändringsdispens.

Förvaltningsrättens prövning är inte fullständig: prövningen innefattar inte hänsynstagande till att omständigheterna i detta mål avsevärt avviker från tidigare mål som berör Anders Ekström, prövningen tar inte hänsyn till en total samstämmighet bland åberopad medicinsk och annan expertis och prövningen

innefattar inte en tillämpning av Anders Ekströms åberopade grundläggande rättigheter.

Skilnader mot tidigare avgöranden: Förvaltningsrätten anger att förutsättningarna i detta mål är huvudsakligen desamma som i mål 6460-14 och att det talar för att hans talan skall ogillas. Förvaltningsrätten har vid detta ställningstagande inte tagit hänsyn till den avgörande och viktiga skillnaden som föreligger jämfört med målet 6460-14 vad avser möjligheterna för "god framförhållning, planering samt adekvata förberedelser" av de insatser som skall göras för Anders Ekströms.

Förvaltningsrätten redogör för vikten av planering av en flytt, vilket framhävs i såväl mål 6460-14 som HFD 2012 ref. 59. I båda dessa tidigare mål fann domstolarna i de ärendena att "god framförhållning, planering samt adekvata förberedelser" förelåg från kommunernas sida.

I nu aktuellt mål anger förvaltningsrätten att Lekebergs kommun har redovisat "viss planering". Det är ostridigt i målet att det vid beslutet inte fanns någon fullständig planering från Lekebergs kommuns sida, av det skälet att förutsättningar för planering inte förelåg, då varken byggnad och lokaler ännu inte byggts och än mindre att personal anställts för att bedriva verksamheten .

Den planering som förelåg vid beslutet har på sätt som styrkts genom intyg, inte visat att Anders Ekström var tillförsäkrad en "god framförhållning, planering samt adekvata förberedelser".

Förvaltningsrätten anger vidare att Anders Ekström får stanna kvar på Sanna gård till en tillräcklig förberedelse har skett. Detta förhållande visar på att det beslut som tagits av Lekebergs kommun innefattar en bristfällig bedömning av om Anders Ekströms behov kan tillgodoses.

Dessa omständigheter utgör skäl för att ge ändringsdispens eftersom kravet på en tillräcklig planering inte är uppfyllt.

Prövningen av åberopad expertis: Förvaltningsrätten anger att "det medicinska och rättsliga material som åberopats av Anders Ekström föranleder ingen annan bedömning".

Anders Ekström har gett in ett omfattande medicinskt underlag från olika experter, läkare och psykologer, som samstämmigt styrker att han kommer att fara oerhört illa av en flytt. Då förvaltningsrätten - i strid med art 6 och art 13 Europakonventionen som är svensk lag (EKL) - inte i sitt rättsliga ställningstagande varken redogjort för, utvärderat eller på något sätt tagit hänsyn till denna samstämmiga expertis föreligger skäl för att ge ändringsdispens.

Brister i rättstillämpning från Förvaltningsrätten: Anders Ekström menar att förvaltningsrättens dom står i strid med såväl kontinuitetsprincipen i LSS 7 st. 2 som hans möjlighet att leva som andra, till full delaktighet, självbestämmande och medbestämmande, LSS §§ 5 - 6 st. 1 och § 7 st. 2.

Brister i rättstillämpning från Förvaltningsrätten: Anders Ekström har åberopat artikel 6, 8, 13 och artikel 1 protokoll 1 Europakonventionen som är svensk lag och redogjort för praxis från Europadomstolen som visar att en flytt från Sanna gård kränker hans rättigheter under angivna artiklar. Såväl LSS som Europakonventionen ska tolkas utifrån FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Funktionshinderkonventionens) krav och rättigheter. Detta följer av såväl praxis från HFD, som SoU 2010:70 s. 130-131 och regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter, skrivelse 2016/17:29 s. 10-11. 26. Europadomstolen har tydligt slagit fast att Europakonventionens rättigheter ska tolkas utifrån Funktionshinderkonventionens rättigheter, se bl.a. Cam v. Turkiet, ansökan nr. 51500/08, 2016-02-23.

Förvaltningsrätten avfärdar Anders Ekströms argumentation utifrån Europakonventionen som svensk lag och Funktionshinderkonventionen med en mening "det medicinska och rättsliga material som åberopats av Anders Ekström föranleder ingen annan bedömning".

Förvaltningsrätten har avkunnat sin dom utan att varken ha redogjort för, utvärderat eller på något sätt tagit hänsyn till de åberopade rättigheterna och avslår hans yrkanden utan vidare motivering. Dessa förhållanden utgör en allvarlig brist i den rättstillämpning från Förvaltningsrätten som Anders Ekström enligt grundlag, förvaltningsprocesslagen och Europakonventionen kan ställa krav på.

Brister i rättstillämpning från Förvaltningsrätten: Vid intrång i en rätt i Europakonventionen - vilket obestriddigt är fallet i detta fall när frågan avser är om att Anders Ekström mot sin vilja har att acceptera att flytta från sitt boende - ska en proportionalitetsbedömning företas av rätten för att konstatera att intrånget inte utgör en kränkning mot rättighetshavaren.

Förvaltningsrätten har inom ramen för sin prövning en skyldighet att redovisa hur proportionalitetsbedömningen har genomförts och visa på att beslutet i fråga är proportionellt i det fall beslutet enligt domstolen skall accepteras. Förvaltningsrätten har inte i något avseende redovisat att en proportionalitetsbedömning gjorts över huvud taget av Förvaltningsrätten. Brister i rättstillämpning från Förvaltningsrätten: Förvaltningsrätten anger att ett eventuellt hyresrättsligt skydd för boendet vid Sanna gård saknar rättslig relevans för rätten till insatser. Anders Ekström menar att detta ställningstagande är felaktigt. För att inte hans rätt till sin egendom och till besittningsskydd enligt Europakonventionen, JB och RF ska kränkas måste en skälighetsbedömning göras av om hans vilja att upprätthålla sitt besittningsskydd kan brytas. Som har anförts i processen i förvaltningsrätten ska prövningen i denna del innefatta att Anders Ekströms rätt skall ställas gentemot Lekebergs intresse av att han ska flytta. Av särskild relevans är Svea hovrätts beslut i mål ÖH 3844-16 och ÖH 3846-16, som i liknande fall fann att den enskildes intressen av att bo kvar vägde tyngre än kommunens intressen av en flytt. IVO har vidare tagit ställning för att en flytt av den enskilde från en gruppbostad till en annan mot dennes vilja utgör en tvångsåtgärd som saknar lagstöd, beslut 2015-12-12, Dnr 8.2-6943/2015-13.

Rätten till muntlig förhandling: Förvaltningsrätten avslag Anders Ekströms begäran om en muntlig förhandling. Anders Ekström har åberopat vittnesförhör med medicinsk expertis. Målet gäller bl.a. hans civila rättighet att välja var han vill bo. Artikel 6 § 1 Europakonventionen ger honom i sådana fall rätt till en muntlig förhandling. Det är inte heller obehövligt enligt § 9 förvaltningsprocesslagen att hålla en muntlig förhandling. Förvaltningsrätten hade därmed inte rätt att avslå Anders Ekströms begäran om muntlig förhandling. Anders Ekström menar att detta förhållande innefattar ett allvarligt processuellt fel som kan ha inverkat på utgången av målet.

Kammarrätten bör på grund av ovanstående skäl meddela ändringsdispens, FPL 34a p. 1.

Prejudikatsdispens

Anders Ekström hävdar att grund föreligger för prejudikatsdispens.

Målet rör flera viktiga frågor avseende Europakonventionens tillämpning som svensk lag i fall som rör personer med funktionsnedsättning. Målet rör tillämpningen av normkonforma tolkningar av svensk rätt utifrån Funktionshinderkonventionen och om hur ett hyresrättsligt besittningsskydd förhåller sig till beslut om verkställighet enligt LSS. Det saknas vägledande avgöranden som visar hur ovanstående frågor ska bedömas.

Som ovan har anförts ska LSS tolkas utifrån Europakonventionens krav. Anders Ekström menar att det finns behov av ett vägledande avgörande för att pröva hur tillämpningen av LSS i verkställighetsfrågor avseende bostad med särskild service förhåller sig till Europakonventionens krav (FPL § 34a p. 3). Detta särskilt såvitt avser om det föreligger ett krav på domstolarna att i dessa fall göra en fullvärdig proportionalitetsbedömning och redovisa denna i sina domskäl.

Såväl LSS som Europakonventionen ska tolkas utifrån Funktionshinderkonventionens krav. Det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att Kammarrätten prövar vilken påverkan en normkonform tolkning av LSS i förhållande till Funktionshinderkonventionen har på tillämpningen av LSS.

Kammarrätten bör även meddela prövningstillstånd då det behövs ett vägledande avgörande för hur besittningsskyddet enligt JB, Europakonventionen och RF förhåller sig till beslut om verkställighet enligt LSS. Detta särskilt med beaktande av de hovrättsdomar och det beslut från IVO som finner att den enskilde har rätt att bo kvar i liknande fall som Anders Ekströms. Det viktiga hyresrättsliga besittningsskyddet utan tillkommande rätt till insatser blir för en person som bor i bostad med särskild service endast illusoriskt och bör stå i strid med reglerna i RF, JB och Europakonventionen.

Kammarrätten bör på grund av ovanstående skäl meddela prejudikatsdispens, FPL 34a p. 3.

Granskningsdispens

Anders Ekström hävdar att grund för granskningsdispens föreligger.

Förvaltningsrätten har inte redovisat om domstolen har gjort en normkonform tillämpning av LSS i förhållande till åberopad Europakonvention som är svensk lag, och den i övrigt åberopade internationella rätten. Förvaltningsrätten har inte heller redovisat hur domstolen värderar den åberopade omfattande bevisningen i målet. Dessutom har Förvaltningsrätten allvarligt nog förvägrat Anders Ekström att få presentera åberopad muntlig bevisning.

Anders Ekström menar att Kammarrätten behöver pröva överklagandet för att kunna avgöra om förvaltningsrätten har dömt rätt. Målet innefattar rättsliga frågor som det förefaller förvaltningsrätten förefaller inte ha bedömt.

Kammarrätten bör av denna anledning meddela granskningsdispens, FPL § 34a p. 2.

Extraordinär dispens

Anders Ekström hävdar att grund för extraordinär dispens föreligger.

Förvaltningsrätten har två gånger nekat Anders Ekström en muntlig förhandling. Anders Ekström menar att detta utgör ett allvarligt processuellt fel vilket kan ha inverkat på utgången av målet.

Kammarrätten bör meddela extraordinär dispens och ge Anders Ekström en muntlig förhandling, FPL § 34a p. 4.

Yrkande:

- Anders Ekström yrkar att Kammarrätten med ändring av förvaltningsrättens dom ska bifalla hans yrkande om att beviljade insatser, bostad med särskild service och daglig verksamhet, ska verkställas vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna.
- I andra hand yrkas att Kammarrätten ska återförvisa målet till Lekeberg då beslutet att inte bevilja verkställighet av insatserna vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna är förtida.
- Anders Ekström yrkar att muntlig förhandling ska hållas i Kammarrätten.

Grunder

Förvaltningsrättens dom ska ändras på följande grunder:

- Beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna ska ändras då det står i strid med Anders Ekströms rätt till självbestämmande och inflytande och att få leva som andra enligt LSS § 5 - 6 st. 1, Europakonventionen artikel 8 och Funktionshinderkonventionen artikel 19.
- Beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna ska ändras då det står i strid med Anders Ekströms rätt att tillförsäkras goda levnadsvillkor, att inte förflyttas under tvång och att inte ta allvarlig skada av en flytt enligt LSS § 7 st. 2, Europakonventionen artikel 8, Funktionshinderkonventionen artikel 19 och 28 samt RF 1:2.
- Beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna ska ändras då avgörandet står i strid Anders Ekströms rätt till besittningsskydd och skydd för sin egendom enligt JB 12:46 p.10, RF 2:15 och Europakonventionen artikel 1 protokoll 1.
- Enligt artikel 6 § 1 Europakonventionen har en enskild rätt till en offentlig och rättvis förhandling i frågor som rör dennes civila rättigheter och skyldigheter och Anders Ekström har därför rätt till muntlig förhandling i målet.

Bevisning

Skriftlig bevisning:

- Intyg utfärdat av Kriistina Westberg, specialistläkare i psykiatri, 2016-06-04
- Intyg utfärdat av Marie Wikner, överläkare, specialistläkare i psykiatri, 2016-05-02
- Yttrande utfärdat av Sven Olof Dahlgren, filosofie doktor, legitimerad psykolog, 2016-05-31
- Intyg utfärdat av Barbro Emilsson, legitimerad psykolog, specialist inom handikappområdet, 2016-05-25
- Intyg utfärdat av Staffan Ingeland, specialistläkare i allmänmedicin, 2016-06-07
- Ovanstående intyg och yttrande åberopas för att visa på
 - Anders Ekströms nuvarande hälsotillstånd;
 - vilka förutsättningar som föreligger för att tvinga honom att flytta från Sanna gård och byta daglig verksamhet;
 - att beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna står i strid med Anders Ekströms rätt till självbestämmande och inflytande och att få leva som andra;
 - att beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna står i strid med Anders Ekströms rätt att tillförsäkras goda levnadsvillkor och inte ta allvarlig skada av en flytt.

- Yttrande utfärdat av Alexandra Zoffman, Stiftelsen Sanna, 2016-06-07

Ovanstående yttrande åberopas för att visa att stiftelsen Sanna vill att Anders Ekström bor kvar och dagverkar inom stiftelsen.

- Hyreskontrakt upprättat mellan Anders Ekström och stiftelsen Sanna

Hyreskontraktet åberopas för att visa att Anders Ekström innehar ett hyresavtal med besittningsskydd för sin bostadslägenhet.

Muntlig bevisning:

Vi åberopar vittnesförhör med Barbro Emilsson, legitimerad psykolog.

Vi åberopar vittnesförhör med Kriistina Westberg, specialistläkare i psykiatri.

Dessa vittnesförhör åberopas till styrkande av

- Anders Ekströms nuvarande hälsotillstånd;
- vilka förutsättningar som föreligger för att tvinga honom att flytta från Sanna gård och byta daglig verksamhet;
- att beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna står i strid med Anders Ekströms rätt till självbestämmande och inflytande och att få leva som andra;
- att beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna står i strid med Anders Ekströms rätt att tillförsäkras goda levnadsvillkor och inte ta allvarlig skada av en flytt.

Vi åberopar vittnesförhör med Sven Olof Dahlgren, filosofie doktor, legitimerad psykolog, till styrkande av vad en flytt och byte av bostad med särskild service och daglig verksamhet innebär för en person med höggradig autism i barndomen, svår utvecklingsstörning, beteendeproblematik och upprepade depressioner.

Vi åberopar vidare partsförhör med Leif Ekström till styrkande av vad det läkepedagogiska arbetssättet som praktiseras av stiftelsen Sanna innebär för Anders Ekström samt att Anders Ekström har uttryckt att han vill bo kvar.

Grunderna för talan kommer att utvecklas i det följande.

Bakgrund

Anders Ekström ansökte, genom förhandsbesked, om bostad med särskild service i Lekebergs kommun för att få bo kvar och verka inom stiftelsen Sanna.

Sanna gård är hans hem sedan 21 år tillbaka.

tog bort: ¶

Lekeberg beviljade söka insatser men beslutade att Anders Ekström inte ska få bo kvar utan att han ska flytta till en egen kommunal gruppbostad som ännu inte är färdigställd.

Anders Ekström bor kvar på Sanna gård och har daglig verksamhet inom stiftelsen i avvaktan på att frågan om verkställighet slutligt avgörs. Förvaltningsrätten i Karlstad avslog Anders Ekström överklagande och fann att Lekebergs kommun har rätt att flytta honom.

Anders Ekströms funktionsnedsättningar

Anders Ekström har *högggradig autism* sedan barndomen, svår utvecklingsstörning, beteendeproblematik och har sedan 2007 även haft upprepade depressioner.

Autism medför stora svårigheter att interagera socialt och kommunicera på ett ömsesidigt sätt, en begränsad intressesfär, föreställningsförmåga och beteendepertoar. Kännetecknande för diagnosen autism är särskilt att stora svårigheter föreligger för förändringar vad gäller både den fysiska miljön och även den sociala. Autism i kombination med svår utvecklingsstörning medför vidare en bristande förmåga att byta perspektiv. Konsekvensen är att nya möten med personer ökar svårigheten att förstå inte bara människan man möter utan också situationen som sådan.

Kombinationen av autism och utvecklingsstörning medför som i Anders Ekströms fall att förmågan att planera, utvärdera och eventuellt förändra sitt beteende är nedsatt. Den innebär också stora svårigheter att föra ihop detaljer till en sammanhängande helhet, så kallad svag central koherens. Detta framgår av yttrande från SvenOlof Dahlgren, filosofie doktor, legitimerad psykolog.

Anders Ekström ligger på en mycket låg utvecklingsnivå. Hans svårigheter och omsorgsbehov är så omfattande och speciella att det krävs många års uppbyggnad av samspel och kommunikativ samstämmighet för att nå hans förtroende och för att funktionsnedsättningen ska påverka honom så lite som möjligt. Det tar år för att lära känna Anders Ekström och kunna tolka hans mycket sparsamma kommunikativa signaler.

Situationen på Sanna gård har anpassats utifrån Anders Ekströms behov avseende bemötande, uppläggning av tillvaro och samspel. Det har krävts många års arbete för att nå den situation och tillvaro som han idag har på Sanna gård. Detta framgår av intyg utfärdade av Kriistina Westberg, specialistläkare i psykiatri, Marie Wikner, överläkare och specialistläkare i psykiatri, och Barbro Emilsson, legitimerad psykolog, specialist inom handikappområdet.

Anders Ekström känner sig trygg och trivs på Sanna gård. Han har ett meningsfullt och rikt liv där och mår bra. Han känner lokalerna, omgivningen och har förtroende för personalen, som tillsammans med de andra boende, är hans närmaste familj, utöver hans föräldrar. Anders Ekström uppnår goda levnadsvillkor inom stiftelsen Sanna. Detta framgår av uppgifter från Kumla kommuns handläggare, Barbro

Emilsson, Kriistina Westberg, personal från Sanna gård samt Anders Ekströms gode man/pappa och mamma.

Om Anders Ekström tvingas flytta är den sammantagna bedömningen av all åberopad expertis att han kommer att falla allt mer tillbaka till ett destruktivt, stereotyp och tvångsmässigt beteende med en väsentligt lägre funktionsnivå. Anders Ekström bedöms kanske aldrig att kunna återhämta sig från den svacka som i regel följer vid en för honom obegriplig åtgärd och förändring.

Bedömningen är att det finns en stor risk att han får katastrofkänslor vilka leder till svårhanterlig ångest, självdestruktivitet och aggressiva utbrott. Flytten bedöms vidare att leda till ökade beteendesvårigheter som i sin tur utgör en allvarlig risk för psykiatrisk tvångsvård.

Vad stiftelsen Sanna erbjuder är inte ersättningsbart för honom. Anders Ekströms sociala samvaro bygger på en känsla av gemenskap och tillhörighet i en trygg och välbekant grupp som dagligen finns i hans närhet. Hans förståelse av sin tillvaro, vad som ska hända härnäst och vad han ska göra bygger helt på välkända rutiner i välkänd miljö. Detta framgår av intyg från Kriistina Westberg och Marie Wikner, och stöds även av intyg från Barbro Emilsson.

Ovanstående uppgifter stöds även av yttrande från SvenOlof Dahlgren. Dahlgren anför vidare att det finns en stor risk att Anders Ekström reagerar genom isolering från all kontakt och att om Anders Ekström tvingas flytta kommer hans förmåga att förstå omgivningen att ruineras. Konsekvenserna blir enligt Dahlgren sannolikt att han kommer att uppleva omvärlden som kaotisk och drar sig undan och tystnar helt och/eller reagerar med ett aggressivt beteende. Om han måste flytta blir sannolikt konsekvensen att han tappar inlärda förmågor; i värsta fall kan förmågor förbli försvunna.

I övrigt hänvisas till i Förvaltningsrätten inskickade intyg.

God man Leif Ekström har frågat Anders Ekström om han vill bo på Sanna gård. Anders Ekström har klart uttalat att han vill bo kvar.

Rätt till självbestämmande

Rätten till självbestämmande, inflytande, jämlikhet i levnadsvillkor och respekt för den enskildes egna önskemål och behov framgår av LSS, §§ 5 - 6. Dessa kvalitetsbegrepp i lagen finns i syfte att tillförsäkra en tydlig efterlevnad.

Lägenheten på Sanna gård är Anders Ekströms permanenta bostad och han vill bo där.

Förarbetena till LSS framhäver bostadens betydelse för den egna identiteten och respekten för den enskildes hem.

LSS karaktär av rättighetslag framhävs särskilt och att personer med omfattande funktionsnedsättningar inte ska vara utlämnade åt myndigheter och kommuners godtycke och absoluta bestämmanderätt, se exempelvis proposition 1992/93:159 s. 43, 44.

Av Socialstyrelsens handbok, *Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS - stöd för rättstillämpning handläggning*, 2007, s. 30 framgår vidare att den enskildes önskemål såvitt gäller lokalisering av bostad ska tillgodoses så långt möjligt.

Även såvitt avser daglig verksamhet ska Anders Ekström ges största möjliga inflytande och få möjlighet att efter sina förutsättningar leva som andra. Detta följer av LSS §§ 5 - 6 och återopade förarbeten – se ovan.

Den dagliga verksamheten inom stiftelsen Sanna erbjuder Anders Ekström stimulans, utveckling, meningsfullhet och gemenskap efter hans önskemål, på sätt som föreskrivs i proposition 1992/93:159 s. 181.

Anders Ekström har enligt Funktionshinderkonventionen artikel 19 rätt att välja var han vill bo.

Artikel 19 Rätt att leva självständigt och att delta i samhället

"Konventionsstaterna erkänner lika rätt för alla personer med funktionsnedsättning att leva i samhället med lika valmöjligheter som andra personer och ska vidta effektiva och ändamålsenliga åtgärder för att underlätta att personer med funktionsnedsättning fullt åtnjuter denna rätt och deras fulla inkludering och deltagande i samhället, bland annat genom att säkerställa att

a) personer med funktionsnedsättning har möjlighet att välja sin bostadsort och var och med vem de vill leva på lika villkor som andra och inte är tvungna att bo i särskilda boendeformer,

b) personer med funktionsnedsättning har tillgång till olika former av samhällsservice både i hemmet och inom särskilt boende och till annan service, bland annat sådant personligt stöd som är nödvändigt för att stödja boende och deltagande i samhället och för att förhindra isolering och avskildhet från samhället, (...)"

Funktionshinderkonventionen reglerar som det framgår av texten att den enskilde personen har rätt att få välja var och med vem man vill bo. Vidare att rätt föreligger till det stöd som behövs för att kunna vara fullt delaktig och inkluderad i samhället. Alla dessa rättigheter är beroende av varandra.

Målet med artikel 19 i funktionshinderkonventionen är att transformera samhällen för att möjliggöra att alla personer med funktionsnedsättning kan leva självständigt. Artikel 19 tillåter inte försämringar, särskilt inte när en förändring går emot personens vilja.

Rättigheterna i artikel 19 ska tolkas och tillämpas på ett sätt som för Anders Ekström leder till största möjliga oberoende, självbestämmande, lika möjligheter och inkludering, se de allmänna principerna i artikel 3.

Artikel 19 ger Anders Ekström rätt till det stöd som behövs för att han ska kunna bo där han vill. Han har rätt till en lämplig bostad och till en tillfredsställande levnadsstandard.

Anders Ekström har också rätt till offentligt stöd för utgifter relaterade till sin funktionsnedsättning, artikel 28(a) och (c).

Kostnad för omsorg och personellt stöd i form av bostad med särskild service och daglig verksamhet är en sådan kostnad som är relaterad till funktionsnedsättning.

Kommittén för rättigheter för personer med funktionsnedsättning har nyligen kommit med ett utkast till allmän kommentar om artikel 19.

De allmänna kommentarerna uttolkar konventionen och vägleder dess tillämpning. Kommittén framhäver konventionsstaternas skyldighet att ta fram ett människorättsbaserat system för personliga stödformer. Allt stöd som ges ska syfta till att personen ska uppnå full delaktighet och inkludering i samhället. Rätten att välja var, med vem och hur man vill bo är själva kärna i rätten till ett oberoende liv och inkludering i samhället. Personer med funktionsnedsättning har rätt att välja vem som ska tillhandahålla stödet.

Kommittén framhåller vidare att diskrimineringsförbudet kräver att staterna slutar med eller ändrar processer och praktiker som innebär att personer med funktionsnedsättning inte kan välja var de vill bo.

Felaktig praxis från HFD

Praxis från HFD avseende verkställighetsbeslut vid placering i bostad med särskild service innefattar diskriminering. Denna praxis medför att personer i behov av särskilt stöd och som har rätt till stöd i form av bostad med särskild service inte på lika villkor kan välja var de vill bo. Detta trots att LSS ger utrymme för en sådan valmöjlighet.

För att respektera rätten att välja var man vill bo måste konventionsstaterna se till att inga lagar eller praxis direkt eller indirekt hindrar personer att välja var de vill bo.

Att genom med hänvisning till nuvarande svensk domstolspraxis hindra Anders Ekström att välja var han vill bo trots att en proportionalitetsbedömning skulle utfalla till hans fördel innefattar ett brott mot hans rättigheter.

Sverige har ratificerat Funktionshinderkonventionen och är därmed bunden av den, SÖ 2008:26. Konventionen är bindande och gäller utan undantag även för kommuner, se artikel 27 och 29 Wienkonventionen om traktaträtten från 1969 (SÖ 1975:1).

Rätten att välja var och med vem man vill bo är en civil rättighet vilken är omedelbart tillämplig. Rätten till det stöd som behövs för att kunna bo där är en social och ekonomisk rättighet vilken ska genomföras gradvist under utnyttjande av alla tillgängliga resurser, artikel 4 § 2 Funktionshinderkonventionen.

Anders Ekströms rätt till stöd enligt svensk lag framgår av LSS §§ 7 och 9 p. 9-10. Som har redogjorts för ovan ska Anders Ekströms önskan om placering redan under svensk rätt tillgodoses så långt möjligt.

Beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna ska ändras då det står i strid med Anders Ekströms rätt till självbestämmande och inflytande och att få leva som andra enligt LSS §§ 5 - 6 st. 1 och Funktionshinderkonventionen artikel 19.

Anders Ekström uppnår inte goda levnadsvillkor och kommer att ta allvarlig skada

Anders Ekström har bott på Sanna gård och inom stiftelsen Sanna under 21 år och kan efter många års träning och stöd så långt möjligt leva som andra.

Konsekvenserna av en flytt har ovan redogjorts för och framgår vidare av intyg och andra inlagor i mål nr 2924-16, nu överklagad dom.

Anders Ekström ska genom insatser enligt LSS få möjlighet att leva som andra och ska tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv. Detta gäller såväl bostad med särskild service som daglig verksamhet. Se vidare LSS §§ 5 och 7 st. 2 och proposition 1992/93:159 s. 172.

En nödvändig förutsättning för att kunna uppnå goda levnadsvillkor är att även kraven på självbestämmande, medbestämmande och varaktighet uppfylls. Anders Ekström har vidare rätt till en lämplig bostad, proposition 1992/93:159 s. 85. Bedömningen av denna bostads kvalitet ska göras utifrån Anders perspektiv.

Av Lekebergs utredning vill vi framhålla följande som mycket viktigt, s. 2:

"Anders sociala umgänge finns på Sannagård förutom hans föräldrar och moster med familj. (...) Anders har bott och haft sin verksamhet på Sanna gård sedan 1996. Han har hela sitt nätverk, förutom sin familj, på Sanna gård. Han har levt där i nästan 20 år och situationen runt hans behov har anpassats så att det skall passa hans sätt att leva."

Anders Ekström uppnår goda levnadsvillkor på Sanna gård och inom stiftelsen Sanna, vilket framgår ovan och av intyg och övriga inlagor. Vid en flytt kommer han inte längre att göra det.

Lekeberg har beslutat att Anders Ekströms behov kan tillgodoses inom den ordinarie kommunala verksamheten. Lekeberg håller på att färdigställa den gruppboad som de har uppgett att han ska bo i.

Kommunen har alltså inte kunnat utpeka en fungerande verksamhet inom vilken beviljade insatser ska verkställas och ligga till underlag för bedömningen av om verksamheten kan tillgodose Anders behov och tillförsäkra honom goda levnadsvillkor.

Den prövning som skall göras av Lekebergs kommun är om Anders behov tillgodoses och tillförsäkras honom goda levnadsvillkor utifrån de förhållande som föreligger vid beslutstillfället, jämför RÅ 2010 ref. 91 och Förvaltningsrätten i Karlstads dom i mål nummer 1570-13.

Av HFD 2011 ref. 48 framgår att den enskilde har rätt att få prövat om den av kommunen beslutade insatsen på ett godtagbart sätt tillgodoser behoven.

Den nya kommunala gruppbostaden är ännu inte klar och vi vet inget om vad den kommer att erbjuda eller vilken kompetens dess personal kommer att ha. En prövning av om denna gruppbostad kan tillgodose Anders Ekströms behov och tillförsäkra honom goda levnadsvillkor kan därmed endast bli illusorisk.

Anders Ekströms höggradiga autism, svåra utvecklingsstörning, beteendeproblematik och därmed sammanhängande problem med en flytt är dessutom oberoende av den nya verksamhetens kvaliteter, se SvenOlof Dahlgrens intyg.

Vad som i detta fall är känt är att Anders Ekström behöver få ha kvar den personal och de medboende han känner så väl, att få samma bemötande och att få bo kvar i den geografiska miljö som han kan utan och innan.

Stiftelsen Sannas inriktning är autismspektrum och utvecklingsstörning. Alla medarbetare har mångårig erfarenhet av att arbeta inom området autismspektrum. Personalen genomgår för verksamheten relevanta utbildningar.

Anders Ekström har levt och verkat inom läkepedagogiska verksamheter sedan han började skolan. Av intyg framgår att denna pedagogik har gynnat honom väl och hjälpt honom att utveckla sina förmågor och färdigheter efter sina förutsättningar. Arbetssättet vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna gör att han fortsätter att utvecklas.

Den nya kommunala gruppbostaden kommer såvitt framgått hittills inte att tillämpa socialterapi. Personalen - som ännu inte ens är anställd - vid denna bostad kommer naturligt inte, och kan inte heller ha, den erfarenhet och kunskap om Anders Ekström som behövs för att kunna kommunicera med honom och tillgodose hans behov.

Här ska också särskilt framhåvas att LSS inte ger utrymme för tvång. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har i ett beslut 2015-12-12, Dnr 8.26943/2015-13 slagit fast att en flytt mot den enskildes vilja utgör just tvång. Ärendet gällde flytt från en bostad med särskild service till en annan. Anders Ekström menar därför att flytten inte heller av denna anledning är tillåten.

Av HFD 2012 ref. 59 såväl som av Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nummer 6460-14 framgår att kommunens planering, beredskap och kunskap att tillgodose den enskildes behov vid en flytt har mycket stor betydelse vid bedömningen av om den enskilde uppnår goda levnadsvillkor.

I båda dessa fall kunde kommunerna visa upp en välgjord planering för överföring och en plan för kompetensutveckling av personalen.

Förvaltningsrätten uppger i domskälen att Lekeberg har redovisat "viss planering". Viss planering är definitionsmässigt något helt annat än en välgjord planering. Med viss planering menas sannolikt en övergripande planering eller en icke komplett och/eller fragmentarisk planering. Lekeberg har därmed inte uppfyllt de krav som ställs i HFD 2012 ref. 59 och 6460-14 för att ges rätt att flytta Anders Ekström. Det finns inte heller någon redogörelse för verksamheten i den nya gruppboenden.

Vidare avsågs i HFD 2012 ref. 59 såväl som av Högsta förvaltningsdomstolens dom i mål nummer 6460-14 kommuner som under lång tid haft ansvar för insatserna; hänvisning gjordes till det planeringsarbete som legat bakom beslutet och möjligheten att långsiktigt kunna planera sin egen verksamhet.

Socialstyrelsen avgav yttrande i HFD 2012 ref. 59 och ansåg att den enskilde inte fick flyttas. Socialstyrelsen anförde bl.a. följande:

"M.S. nuvarande boende på Sanna gård har en antroposofisk och läkepedagogisk profil. Det ger det en uttalad och tydlig särprägel i förhållande till andra gruppboenden. M.S. har bott där under många år. Av intyg från läkare och utlåtande från sjukgymnast framgår att M.S. vid en flytt från nuvarande boende på Sanna gård riskerar försämring av sitt hälsotillstånd såväl psykiskt som fysiskt. Mot bakgrund av att den enskilde genom insatserna ska tillförsäkras goda levnadsvillkor, och att insatserna ska vara varaktiga och anpassade till mottagarens individuella behov, anser Socialstyrelsen att Ljusnarsberg kommun inte har haft rätt att ändra beslutet om insats i form av bostad med särskild service på så sätt att M.S. tvingas flytta till ett gruppboende i hemkommunen."

Justitierådet Elisabeth Rynning var i det tidigare målet 6460-14 av skiljaktig mening som avsåg Anders Ekström. Rynning ansåg att Anders Ekström inte fick flyttas. Rynning är professor i medicinsk rätt och var därmed det justitieråd som hade störst fackkunskap inom området. Hon anförde bland annat följande:

"Den medicinska utredningen i målet består av intyg från flera läkare och psykologer. Dessa ger samstämmigt uttryck för att AAs relativt sett höga grad av autism i kombination med svår utvecklingsstörning gör den planerade flyttningen mycket riskfylld. (...)

Även med beaktande av kommunens plan för genomförandet av flyttningen får den medicinska utredningen i målet anses visa att den ändrade verkställighet som har beslutats medför en betydande risk för att AA får en försämrad funktionsnivå och i vart fall inte på lång tid kan förväntas åter nå upp till den funktionsnivå han har i dag. De olägenheter flyttningen i detta fall är förenad med får anses så allvarliga att AA inte tillförsäkras goda levnadsvillkor genom beslutet om ändrat genomförande av de beviljade insatserna. Vad kommunen i övrigt anfört utgör inte skäl att ändå godta beslutet om ändrad verkställighet. Underinstansernas avgöranden ska enligt min mening därför upphävas."

I nu aktuellt fall finns ingen sådan långsiktighet och ingen sådan planering som förelåg i HFD 2012 ref. 59 och mål nummer 6460-14.

Fallet är istället likt Förvaltningsrätten i Karlstads dom i mål nummer 1570-13. Detta fall avsåg en kvinna som varit placerad av annan kommun vid Sanna gård under sex års tid. Hon ansökte om insatser i Lekebergs kommun för att få bo kvar på Sanna gård. Där angavs följande:

"Lekebergs kommun har inte genomgått en tidskrävande planeringsprocess med målet att så småningom kunna erbjuda MS ett boende i kommunal regi. En omsorgsplats för MS på Sanna Gård har inte varit att betrakta som en övergångslösning för Lekebergs kommun. För hemkommunen Lekeberg är Sanna Gård ett möjligt valbart alternativ sett ur perspektiv som närhet till omsorgstagaren, kostnader och påverkan på redan befintligt kommunalt boende."

Liksom i mål nummer 1570-13 är det enda alternativet Sanna gård och stiftelsen Sanna. Den kommunala verksamheten kan inte tillgodose behoven och inte tillförsäkra Anders Ekström goda levnadsvillkor; det kan och gör Sanna gård och stiftelsen Sanna.

Ett blankt påstående från Lekeberg att den nya kommunala verksamheten kan tillgodose behoven och tillförsäkra Anders Ekström goda levnadsvillkor kan inte godtas.

Lekeberg anger vidare att anpassning och inflytande vid en flytt kan medföra att hans behov tillgodoses och han tillförsäkras goda levnadsvillkor. Detta påstående måste anses stå i strid med allmänt erkänd kunskap i detta fall då förhållandena inte föreligger för en prövning – verksamheten finns inte idag som skall utgöra grund för bedömning.

Att tvinga honom att flytta mot sin vilja är att visa total ohörsamhet inför hans rätt till inflytande enligt lag. Det föreligger inte heller några berättigade skäl från Lekebergs sida som medför att beviljade insatser inte kan verkställas vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna.

I övrigt hänvisas avseende Anders Ekströms rätt till goda levnadsvillkor till tidigare inlagor och intyg.

Anders Ekström har enligt Europakonventionen artikel 8 rätt till respekt för sitt privatliv och för sitt hem. Han har rätt att inte ta allvarlig skada av en flytt från Sanna gård och stiftelsen Sanna. Europakonventionen gäller såsom lag i Sverige, SFS 1994:1219, och ska tillämpas som sådan.

Bostadslägenheten på Sanna gård är Anders Ekströms hem sedan 21 år tillbaka. Han har enligt fast praxis rätt till skydd för sitt hem, Winterstein m.fl. v. Frankrike, (ansökan nr. 27013/07), 2013-10-17, § 69, (Winterstein). Av Winterstein framgår vidare att risken att förlora sin bostad är ett extremt intrång i rätten till sitt hem, § 76 st.5.

Av Botta v. Italien (ansökan nr. 153/1996/772/973), 1998-02-24, (Botta), framgår att artikel 8 kan medföra positiva skyldigheter för konventionsstaterna såvitt avser

personer med funktionsnedsättning. Kravet för detta är att det ska finnas en direkt och omedelbar koppling till rättigheterna under artikel 8, § 34.

En sådan direkt och omedelbar koppling finns mellan Anders Ekströms rätt till sin bostad och sitt privatliv och Lekebergs och rättens beslut om verkställighet av insatserna. Utan verkställighet av beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna kan inte Anders Ekström bo kvar i sin bostad. Av Botta framgår vidare att rätten till respekt för sitt privatliv innefattar rätten till respekt för sin fysiska och mentala integritet, § 32. Av Botta framgår således att Anders Ekström även enligt Europakonventionen kan ha rätt till insatser i sin bostad, lägenheten på Sanna gård.

Av McDonald v. Förenade kungariket, (ansökan nr. 4241/12), 2014-08-20, (McDonald), framgår att en minskning av personellt stöd kan utgöra ett intrång i rätten till personlig autonomi och mänsklig värdighet inom ramen för rätten till respekt för sitt privatliv. Rätten till respekt för sitt privatliv innefattar rätt till respekt för sin fysiska och mentala integritet, §§ 46 - 50. Det är i målet ostridigt att Anders Ekström har behov av kontinuerlig och ständig omsorg och tillsyn för att tillgodose sina behov och för att så långt möjligt kunna leva som andra och därmed uppnå största möjliga självständighet utifrån sina förutsättningar.

Watts v. Förenade kungariket, (ansökan nr. 53586/09), 2010-05-04, (Watts), rörde en kommuns beslut att stänga ett äldreboende och tvinga de boende att flytta till andra boenden istället. Europadomstolen fann att denna åtgärd utgjorde ett intrång i klagandens rättigheter under artikel 8, bland annat på grund av den stress som klaganden kände över flytten, § 97:

"97. As regards the applicant's complaint concerning her physical and psychological integrity, the Court considers that the transfer of the applicant did constitute an interference insofar as it gave rise to stress and distress which could have had an impact on the applicant's health. In respect of the applicant's general Article 8 complaint regarding the impact of a transfer on her private and family life, the Court is content to proceed on the basis that the applicant's private life is engaged and that the proposed transfer constitutes an interference within the meaning of Article 8 § 1."

Lekebergs och förvaltningsrättens beslut tvingar Anders Ekström att flytta utan att Sanna gård ska stänga. Av bifogade intyg och tidigare inskickade inlagor framgår att Anders Ekström kommer att må oerhört dåligt av en flytt. Hans förmågor kommer att försämrats, varav vissa kanske aldrig kommer tillbaka och hans funktionsnedsättning kommer att kraftigt förvärras. Förvaltningsrättens dom utgör därmed ett intrång i hans rättigheter enligt artikel 8.

RF 1:2 stadgar att den enskildes personliga välfärd ska vara ett grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det allmänna ska särskilt trygga rätten till en bostad och verka för social omsorg, trygghet och goda förutsättningar för hälsa. Det allmänna ska verka för att alla ska kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället och motverka diskriminering av människor på grund av funktionshinder, läggning, ålder eller andra omständigheter som gäller den enskilde som person.

Som ovan har anförts ger Funktionshinderkonventionen artikel 19 Anders Ekström rätt att välja var han vill bo och till det stöd som behövs för att han ska kunna bo där. Artikel 19 och 28, särskilt tolkade utifrån de allmänna principerna i artikel 3 ger vidare Anders Ekström rätt till full delaktighet och inkludering samt till en tillfredsställande levnadsstandard. Som framgår av inskickade intyg kan Anders Ekström bara vara fortsatt delaktig och inkluderad i samhället och uppnå en tillfredsställande levnadsstandard om han får bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna.

Anders Ekström vill i detta sammanhang även lyfta artikel 15 i den reviderade Europeiska sociala stadgan som ger personer med funktionsnedsättning rätt till oberoende, social integrering och delaktighet i samhällslivet. Dessa rättigheter återfinns även i artikel 26 i EU-stadgan om grundläggande rättigheter. Nämnas bör även artikel 21 i EU-stadgan vilken ger Anders Ekström rätt till frihet från diskriminering. Dessa instrument stärker genom sin samstämmighet Anders Ekströms rätt till oberoende och delaktighet. Han har därtill rätt till social säkerhet och socialförsäkringsskydd, vilka lästa tillsammans med rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och en lämplig bostad, ytterligare stärker denna samstämmighet, artikel 9 och 11 Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

I relation till artikel 15 i den sociala stadgan ska också särskilt framhållas att inga åtgärder får vidtas som riskerar hälsan hos en person med funktionsnedsättning, Council of Europe, Commissioner for human rights, Recommendation of the commissioner for human rights on the implementation of the right to housing, 2009, CommDH(2009)5, s. 16.

Beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna ska ändras då det står i strid med Anders Ekströms rätt att tillförsäkras goda levnadsvillkor och inte ta allvarlig skada av en flytt enligt LSS § 7 st. 2, Europakonventionen artikel 8, Funktionshinderkonventionen artikel 19 och 28 samt RF 1:2.

Anders Ekström har besittningsskydd till sin bostadslägenhet vid Sanna gård

Anders Ekström har rätt till skydd för sin egendom och till besittningsskydd, artikel 1 protokoll 1 till Europakonventionen, RF 2:15 och JB 12:46 p. 10.

Ett förstahandshyreskontrakt till en bostadslägenhet är en sådan nyttjanderätt som omfattas av begreppet egendom i artikel 1 protokoll 1 till Europakonventionen. Anders Ekström har ett förstahandshyreskontrakt med Sanna gård.

Frågan i målet rör rätten till särskild bostad vid Sanna gård inom ramen för en nyansökan till Lekeberg, genom förhandsbesked. I förhållande till Lekeberg ska Anders Ekström ses som nyinflyttad. Såvitt avser besittningsskyddet ska däremot

hela den tid som han kontinuerligt har bott på Sanna gård beaktas, det vill säga 21 år.

Av ett rättsfall från Bostadsdomstolen, RBD 1994:8 och Socialstyrelsens handbok *Bostad med särskild service för vuxna enligt LSS - stöd för rättstillämpning handläggning*, 2007, s. 80-81 framgår att bland annat reglerna om besittningsskydd i Hyreslagen, Jordabalken kapitel 12, ska tillämpas på särskilda bostäder. Anders Ekström har således besittningsskydd till sin bostadslägenhet vid Sanna gård.

Beslutet att inte verkställa beviljade insatser vid Sanna gård och inom stiftelsen Sanna ska ändras då avgörandet står i strid Anders Ekströms rätt till besittningsskydd och skydd för sin egendom enligt JB 12:46 p.10, RF 2:15 och Europakonventionen artikel 1 protokoll 1.

Särskilt om att domstolen har att tolka svensk rätt utifrån Funktionshinderkonventionens krav

Nationell lagstiftning ska tolkas normkonformt med Funktionshinderkonventionen om det krävs för att uppfylla konventionens krav. Detta framgår exempelvis av SoU 2010:70, Ny struktur för skydd av mänskliga rättigheter, s. 130-131 vari bl.a. anges att en enskild som för talan i domstol kan hänvisa till konventionsbestämmelser som stöd för att en svensk lagbestämmelse ska tolkas på ett visst sätt. Regeringen framhäver vidare i Regeringens strategi för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter, skrivelse 2016/17:29 att myndigheter och domstolar ska tillämpa normkonform tolkning, s. 10-11. Regeringen ägnar i denna skrivelse avsnitt 6.1 åt just normkonform tolkning, s. 26:

"(...) Både myndigheter och domstolar är skyldiga att så långt det är möjligt tolka svenska rättsregler på ett sådant sätt att de blir förenliga med Sveriges konventionsåtaganden, vilket uppnås genom s.k. fördragskonform tolkning. Det finns material som kan användas i syfte att tillgodogöra sig konventionernas närmare innebörd, inte minst i form av förarbeten, praxis och allmänna kommentarer till konventionstexterna.

Myndigheter spelar en viktig roll i arbetet med att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter, bland annat genom att beakta principen om fördragskonform tolkning.

Regeringen avser därför att följa hur principen om fördragskonform tolkning tillämpas i myndigheters verksamhet."

Att domstolar ska tillämpa normkonform tolkning av ratificerade men inte i nationell rätt genomförda konventioner för mänskliga rättigheter framgår även av följande rättsfall: NJA 1988 s. 572, NJA 1989 s. 131, NJA 1991 s. 188, NJA 1991 s. 512, NJA 1992 s. 363, NJA 1992 s. 513 och NJA 1992 s. 532. Av Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheters utkast till allmän kommentar om Konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheters inhemska tillämpning, §§ 14 - 15, framgår även att skyldigheten att tolka nationell rätt normkonformt är en allmän skyldighet under internationell rätt, se E/C.12/1998/24.

Av samtliga dessa källor framgår att myndigheter och domstolar så långt det är möjligt ska tolka nationell rätt på ett sätt som överensstämmer med Sveriges förpliktelser under Funktionshinderkonventionen.

Svensk rätt ska således så långt möjligt tolkas mot ljuset av Funktionshinderkonventionens krav på att Anders Ekström ska få välja var han vill bo och få det personella stöd som han behöver för att kunna bo där han vill. Detta innebär att Anders Ekströms rätt att välja var han vill bo ska tillgodoses så långt det är möjligt utifrån LSS. Enligt vad som redogjorts för i överklagande till förvaltningsrätten och i det målet inskickade inlagor ger LSS utrymme för att uppfylla Anders Ekströms rätt enligt artikel 19 att välja var han vill bo och till det stöd som behövs för att han ska kunna bo där. Såvitt avser daglig verksamhet enligt § 9 p. 10 LSS ska även denna tolkas mot ljuset av artikel 19 och 28 Funktionshinderkonventionen.

Även Europakonventionen ska tolkas utifrån Funktionshinderkonventionen. Europadomstolen tar i sin tolkning och tillämpning av Europakonventionen hänsyn till andra internationella konventioner, se exempelvis *Demir and Baykara v. Turkiet*, (ansökan nr. 34503/97), 2008-11-12 (Demir), §§ 67 - 69.

Av domskälen i *Demir* framgår i sin helhet att Europadomstolen tar hänsyn till, och tolkar Europakonventionen utifrån annan tillämplig internationell rätt. Europadomstolen framhåller att Europakonventionens rättigheter inte får bli teoretiska och illusoriska och inte heller göra att andra, för sakfrågan i målet direkt relevanta, internationella konventioner ineffektiva, §§ 66 och 70 *Demir*. Av *Cam v. Turkiet*, ansökan nr. 51500/08, 2016-02-23 (Cam) framgår att Europadomstolen tolkar Europakonventionen utifrån Funktionshinderkonventionen. Detta fall rörde rätten till utbildning och frihet från diskriminering. Europadomstolen fann att i fall som avser personer med funktionsnedsättning ska Europakonventionens bestämmelser tolkas mot bakgrund av Funktionshinderkonventionen. Europakonventionens diskrimineringsförbud skulle därför förstås som så att det innefattar ett krav på skäliga anpassningsåtgärder, såsom framgår av just Funktionshinderkonventionen.

Av Europadomstolens ställningstagande följer att nationell tillämpning av Europakonventionen ska ta hänsyn till Funktionshinderkonventionen. En tolkning av Europakonventionen utifrån främst artikel 19 och 28 Funktionshinderkonventionen stärker vidare Anders Ekströms rätt att bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna.

Särskilt om Anders Ekströms rätt till ett effektivt rättsmedel till skydd för sina rättigheter

Domstolen har att göra en fullständig proportionalitetsbedömning

LSS bestämmelser om valfrihet, självbestämmande, medinflytande och integritet har såvitt avser verkställighetsbeslut och beslut om ändrad verkställighet tolkats restriktivt av domstolarna, RÅ 2007 ref. 62. Domstolarna prövar hittills endast om den enskilde uppnår goda levnadsvillkor genom beslutet om verkställighet eller ändrad verkställighet. Om domstolen finner att så är fallet görs ingen vidare bedömning.

Den enskildes vilja och önskemål vägs inte mot kommunens skäl för sitt beslut. Om den enskilde anses få sina behov tillgodosedda och uppnå goda levnadsvillkor spelar det således ingen roll vilka andra skäl som denne anför för att få ett annat beslut.

Anders Ekström har rätt till ett effektivt rättsmedel till skydd för sina rättigheter, artikel 13 Europakonventionen, James m.fl. v. Förenade kungariket, (ansökan nr. 8793/79), 1986-02-21 (James), §§ 84 - 85. Anders Ekström har rätt till en hel prövning av sin sak. Prövningen ska ge effektiva garantier för hans rättigheter och inte endast ett formellt och illusoriskt skydd, artikel 6 § 1 Europakonventionen.

Den prövning som ska göras är en proportionalitetsbedömning, artikel 8 och artikel 1 protokoll 1 Europakonventionen.

Av artikel 13 Funktionshinderkonventionen framgår att konventionsstaterna ska säkerställa lika tillgång till rättssystemet för personer med funktionsnedsättning som för andra.

För att tillgodose Europakonventionens krav på en proportionalitetsbedömning kan LSS tolkas normkonformt med Europakonventionen. Om det inte är tillräckligt ska Europakonventionen ges företräde och en proportionalitetsbedömning göras oavsett. Detta följer av RF 2:19 och 11:14. De bestämmelser i LSS som nu är aktuella är antagna efter Europakonventionens införande som svensk lag. Det är dessutom inte bestämmelserna i sig som står i vägen för en uppfyllelse av Europakonventionens krav. Det är praxis. Europakonventionens krav måste anses väga tyngre än icke-bindande praxis från Högsta förvaltningsdomstolen. Detta följer av rättskällehierarkin, där lag går före praxis. Europakonventionen har medfört att svensk rätt tolkats annorlunda och även att svensk lag helt satts åt sidan och Europakonventionen tillämpats istället, se bland andra NJA 2012 s. 1038, NJA 2005 s. 805, NJA 2005 s. 462, NJA 2009 s. 463, NJA 2013 s. 503.

Mot Anders Ekströms rätt till att behålla sitt stöd och att få bo kvar på Sanna gård står Lekebergs möjlighet att göra intrång i dessa rättigheter enligt artikel 8 st. 2 Europakonventionen. Europadomstolen har uttalat att möjligheten att göra intrång i rättigheterna ska tolkas restriktivt på ett sätt som ger praktiskt och effektivt skydd för de mänskliga rättigheterna. Intrånget får inte försämma rättighetens natur och ska tolkas strikt, se bland annat Demir och Baykara v. Turkiet §§ 97 och 146. Av Demir följer vidare att nationell rätt inte får tolkas så restriktivt att tolkningen omöjliggör att hänsyn tas till internationell rätt, § 125.

- En första förutsättning för att få göra intrång i rättigheten är att intrånget görs med stöd av lag.

Beslutet att Anders Ekström ska flyttas grundas på LSS och görs med stöd av en ordagrann tolkning av LSS och Högsta förvaltningsdomstolens rådande praxis avseende prövning av verkställighetsbeslut.

- Intrånget ska vidare syfta till att uppnå ett legitimt ändamål, det kan i detta fall vara att spara pengar eller att få organisera sin verksamhet, det så kallade kommunala självstyret.
- Det ska vidare prövas om Lekebergs skäl för åtgärden är relevanta och tillräckliga.
- Slutligen ska åtgärden vara proportionerlig för att uppnå det legitima ändamålet.

När det kommer till rättigheter som är av grundläggande betydelse för individens identitet och känsla av tillhörighet samt till en trygg och säker plats i samhället minskar den rörelsefrihet som staten har i proportionalitetsbedömningen. Artikel 8 är en sådan rättighet, se Winterstein § 76.

Att Anders Ekström får stöd och att detta stöd ges på Sanna gård och av den kunniga och erfarna personal som han känner så väl är helt avgörande för hans identitet, för att han så långt möjligt ska kunna göra vad han vill, för att i största möjliga mån respektera hans integritet, för att han ska kunna bibehålla sina vänskapsband och för att tillförsäkra honom en fast och trygg plats i samhället. Anders Ekströms hela kontaktnät utöver föräldrarna utgörs av de andra boende på Sanna gård och personalen, varav flera har jobbat där sedan han flyttade in. All Anders Ekströms säkerhet och trygghet, vetskap om vad han ska göra och vad som är omkring honom bygger på att han får vara kvar på Sanna gård. Detta bör särskilt tas i beaktande vid bedömningen av bredden av margin appreciation (rörelsefriheten) i hans fall.

Om den enskilde tvingas bära en individuell och överdriven börda genom åtgärden är intrånget inte proportionerligt, jfr James.

Ovan har redogjorts för Europadomstolens avgöranden i Watts och McDonald. Båda dessa rörde välfärdssystem och en avvägning mellan individens behov och önskemål å ena sidan och kommunernas behov av att få använda sina resurser ekonomiskt. I båda dessa fall medförde begränsningarna stora ekonomiska besparingar för kommunerna. Vad insatserna i den nya kommunala gruppbostaden kommer att kosta vet vi inte. Emellertid har Lekebergs kommun inte anfört ekonomiska argument för att Anders Ekström ska tvingas flytta. Lekeberg har enbart angett att man kan tillgodose behoven inom den egna kommunala verksamheten.

Oavsett de specifika kostnaderna för den nya kommunala gruppbostaden äger SvenOlof Dahlgren och Barbro Emilssons yttranden giltighet. En flytt skulle medföra

behov av en stor personalintensiv insats från Lekeberg, med ökad personaltäthet, och en ökad ekonomisk belastning i form av personalrörlighet m.m.

I Watts och McDonald vägdes kommunernas ekonomiska besparingar mot den enskildes behov och välmående. Watts avsåg en kvinna med demens som skulle tvingas flytta från ett äldreboende på grund av att äldreboendet skulle stängas. Utredningen i det målet visade att kvinnan skulle känna viss stress och må dåligt av flytten men att det inte var visat att hon skulle ta skada av flytten. Europadomstolen fann därmed intrånget tillåtet. Situationen i nu aktuellt mål är helt annorlunda, Anders Ekström kommer att fara oerhört illa om han tvingas flytta.

Intygen visar att Anders Ekström kommer att må oerhört dåligt om han tvingas flytta och att hans funktionsnedsättning kommer att kraftigt försämrats. Detta var inte på ett likvärdigt sätt visat i vare sig Watts eller McDonald. I Watts framgår att den bevisning som lagts fram i form av medicinska underlag och litteratur inte samstämmigt visade att det fanns allvarliga risker med en flytt. Europadomstolen anförde även i Watts som ett av argumenten för att proportionalitetsbedömningen utföll till konventionsstatens fördel att inhemsk domstol anförde att flytten inte skulle ha tillåtit om starka negativa hälsoeffekter blivit visade. Sådana starka negativa hälsoeffekter har visats i Anders Ekströms fall. Av det medicinska underlaget framgår vidare, till skillnad från situationen i Watts, samstämmigt att det inte finns några åtgärder som kan vidtas för att minska dessa konsekvenser. En annan viktig aspekt av Europadomstolens resonemang i Watts var att klaganden skulle flyttas tillsammans med tre av sina vänner och att därmed inte alla vänskapsband skulle brytas. Av de boende vid Sanna gård är det endast Anders Ekström som ska flytta. Hans vänskapsband bygger till stor del på att den sociala samvaron sker i den välkända miljön vid Sanna gård. För att han ska kunna behålla sitt kontaktnät och sina vänner, på sätt som framhävts som betydelsefullt av Europadomstolen, måste han få bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna.

I den proportionalitetsbedömning som ska göras ligger därmed följande i vågskålen:

1. å ena sidan en oviss ekonomisk situation samt möjligheten att organisera sin verksamhet för Lekeberg och
2. å andra sidan Anders Ekströms kraftigt försämrade psykiska hälsa och kraftigt förvärrade funktionsnedsättning.

På grund av det sistnämnda kommer Anders Ekström att tvingas bära en individuell och överdriven börda om han tvingas flytta. Han har vidare en laglig och långvarig besittning till sin bostad vilket väger till hans fördel, jfr Winterstein.

Anders Ekströms rätt till respekt för sitt privatliv och till sitt hem, och inom ramen för detta, rätten att inte ta allvarlig skada av en flytt ska vidare tolkas mot bakgrund av artikel 19 och 28 Funktionshinderkonventionen. Kravet på denna tolkning stärker hans rätt att bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna.

Intrånget i Anders Ekströms rättigheter är inte proportionerligt för att uppnå ändamålet.

Såvitt avser Lekebergs skäl för beslutet har kommunen endast anfört att man kan tillgodose behoven inom den egna verksamheten.

Detta är inget acceptabelt skäl för en begränsning enligt artikel 8 § 2 Europakonventionen.

Proportionalitetsbedömningen ska således utfalla till Anders Ekströms fördel och Lekebergs beslut utgör en kränkning av hans rättigheter enligt artikel 8 Europakonventionen, särskilt tolkad i ljuset av Funktionshinderkonventionens artikel 19.

Särskilt om besittningsskyddet

Artikel 6 § 1, 13 och 14 samt artikel 13 Funktionshinderkonventionen ger Anders Ekström rätt till lika tillgång till rättssystemet.

En person utan funktionsnedsättning, som ställs inför en tvångsflytt, har rätt till en bedömning av om flytten är skälig, jfr JB 12:46 p. 10, 12:1 st. 5.

Den skälighetsbedömning som krävs enligt Jordabalken menar Anders Ekström just är en proportionalitetsbedömning. På samma sätt får fastighetsägare och andra sakägare en allsidig prövning av om expropriation ska tillåtas enligt expropriationslagen. Om expropriation tillåts tillerkänns full ersättning.

HFD har i mål 6460-14 inte beaktat Anders Ekströms mycket långa boendetid och besittningsskydd till sin bostad på Sanna gård, trots att han har åberopat relevanta omständigheter. Detta får emellertid inte innebära att Anders Ekström förlorar sitt besittningsskydd utan en relevant prövning.

Svea hovrätt har i två beslut 2016-11-04 träffat avgöranden i fall motsvarande Anders Ekströms fall.

I Mål nr ÖH 3844-16 avgjordes en hyresrättslig förlängningstvist. Hovrätten gjorde en proportionalitetsbedömning enligt JB 12:46 p. 10 och vägde kommunens intressen av flytten mot den enskildes. Hovrätten anförde att kommunen hade beaktansvärda skäl för flytten i och med ändringen av verksamhetsinriktningen. Hovrätten fann emellertid att den enskildes särskilda behov av stabilitet och trygghet samt den försämring av levnadsvillkoren som en flytt skulle innebära vägde tyngre än kommunens skäl för flytten.

I Mål nr ÖH 3846-16. slog hovrätten fast att en förvaltningsrättsdom som fastslog att flytten var tillåten eftersom den enskilde uppnådde goda levnadsvillkor inte medförde att flytten var tillåten enligt JB 12:46 p. 10.

Besittningsskyddet enligt JB ska dessutom tolkas normkonformt med Europakonventionens krav på rätt till respekt för sitt hem och sin egendom.

Europakonventionens krav på rätt till respekt för sitt hem och sin egendom ska i detta fall tolkas normkonformt med Funktionshinderkonventionens rätt enligt artikel 19 att välja var man vill bo och till det personella stöd som behövs för att kunna bo där. Europadomstolen har flera gånger uttalat att rättigheterna enligt konventionen måste tillförsäkras på ett sätt som gör dem praktiska och effektiva och inte teoretiska och illusoriska, se bland annat Demir § 66.

Anders Ekström har ett förstahandshyreskontrakt till sin bostad och betalar hyra för den. Han har inte på något sätt misskött sig och Sanna gård vill inte säga upp Anders Ekströms hyreskontrakt.

Förutsättningen för att Anders Ekström ska kunna bo kvar är att Lekeberg står för kostnaderna för hans insatser.

Han har ursprungligen placerats på Sanna gård av Kumla kommun då den verksamheten ansågs passa hans behov bäst och kommunen inte hade någon egen verksamhet som kunde tillförsäkra honom goda levnadsvillkor.

Hans rätt till sin bostad, sitt hem och sin egendom blir illusorisk och ineffektiv om Lekeberg inte ges något ansvar för hans rätt till sin bostad och sin egendom.

Om besittningsskyddet endast prövas gentemot Sanna gård med beaktande av Kumla kommuns ansvar enligt hyreskontraktet faller Anders Ekströms möjligheter att göra sin besittningsrätt gällande. Detta eftersom hans enda möjlighet att få bo kvar är att söka förhandsbesked enligt § 16 st. 3 LSS. Det är ostridigt att han har rätt till bostad med särskild service enligt LSS § 9 p. 9. Enligt RBD 1994:8 och Socialstyrelsen medför en sådan bostad besittningsskydd. LSS § 16 st. 3 i kombination med LSS § 16 st. 1 och LSS § 16c såsom dessa har tolkats av domstolarna medför att han ska ansöka om förhandsbesked hos Lekeberg om han vill bo kvar på Sanna gård.

Den proportionalitetsbedömning som ska göras enligt JB och Europakonventionen av om det är skäligt att Anders Ekström sägs upp från sin lägenhet ska således i detta fall göras gentemot Lekebergs intressen av att han flyttar.

Den proportionalitetsbedömning som ska göras är densamma som enligt artikel 8 Europakonventionen, se bland andra Winterstein och James.

Även här är uttalandet i Winterstein avseende att risken att förlora sin bostad är ett mycket extremt intrång i rätten till respekt för sin bostad relevant. Här ska även särskilt beaktas att flytten inte får medföra att Anders Ekström tvingas bära en individuell och omättlig börda, se James § 50.

Den skälighetsbedömning som ska göras av om besittningsskyddet kan brytas ska göras utifrån situationen för en person som inte bor i särskild bostad utan har ett vanligt hyreskontrakt.

För en sådan jämförelseperson gäller besittningsskyddet, Anders Ekström har inte misskött sig, han betalar sin hyra och ingen förändring av verksamheten eller

lägenheten ska göras som leder till att besittningsskyddet kan brytas enligt JB 12:46. En jämförelseperson har i en jämförbar situation rätt att bo kvar. Anders Ekström kan såväl med beaktande av Europakonventionens rättigheter som med hänsyn till LSS ges rätten att bo kvar på Sanna gård.

Tvingas Anders Ekström att flytta kommer han att bära en individuell och omåttlig börda. Anders Ekström har således besittningsskydd för sin bostadslägenhet, rätten till insatser i denna specifika bostad framgår av artikel 8 Europakonventionen, särskilt med beaktande av den normkonforma tolkning som ska göras utifrån Funktionshinderkonventionens krav.

Anders Ekström bör, inom ramen för detta förvaltningsrättsliga förfarande, kunna få sitt besittningsskydd beaktat. Om så inte sker ges han inte tillgång till ett effektivt rättsmedel.

Förvaltningsmyndigheter och domstolar ska beakta allas likhet inför lagen och iakttä saklighet och opartiskhet, RF 1:9. Om en prövning av besittningsskyddet inte görs får Anders Ekström inte samma skydd av lagen och han blir diskriminerad, jfr diskrimineringslagen 1:1, 1:4 p. 1, 2:12 p. 1. Det är Lekeberg som beslutar om insatsen bostad med särskild service och bör därmed enligt diskrimineringslagen ses som den som svarar för verksamheten.

Om Lekeberg i annat fall tillhandahåller bostäder gäller besittningsskyddet i den mån som följer av JB 12:46.

Då bostäder med särskild service ska jämföras med andra permanenta bostäder, samt särskilt då en proportionalitetsbedömning utfaller till Anders Ekströms fördel, bör han anses vara i en jämförbar situation med en hyresgäst utan funktionsnedsättning som hyr en bostad. En sådan jämförelseperson, verklig eller hypotetisk, har i en jämförbar situation kvar sitt besittningsskydd och får behålla sin lägenhet.

Anders Ekström menar därför om Lekebergs kommuns beslut stå fast att han utsätts för direkt diskriminering.

Enligt Anders Ekström gäller detta även enligt Europakonventionen, artikel 8, 14 och artikel 1 protokoll 1.

Då en proportionalitetsbedömning utfaller till hans fördel finns det inget sakligt skäl som kan rättfärdiga det missgynnande som han utsätts för. Frågan om diskriminering kan prövas inom ramen för detta förvaltningsrättsliga förfarande, proposition 2002/03:65 s. 75 och Susanne Fransson, Eberhard Stüber, Diskrimineringslagen – en kommentar, Wolterskluwer, Zeteo, under § 1:2.

En i princip obrytbar presumtion tillämpas

Den bedömning av verkställighetsbeslut som följer av Högsta förvaltningsdomstolens praxis såsom den kommer till uttryck i bland annat HFD

2012 ref. 59, HFD 2011 ref. 48 och i mål nummer 6460-14 ställer upp en så gott som strikt presumtion till kommunernas fördel för att den enskilde tillförsäkras goda levnadsvillkor genom beslutet om verkställighet. Den enskilde ges inte en verklig prövning av konsekvenserna av beslutet om verkställighet. Den enskildes vilja beaktas inte heller, såsom framhålls som viktigt i såväl LSS som Funktionshinderkonventionen.

Det är i princip omöjligt att anföra omständigheter och bevisning som visar att goda levnadsvillkor inte uppnås genom beslut om verkställighet vid flytt eller nyansökan. Oavsett vilken bevisning som framläggs förbigår domstolen fullständigt denna och de argument som anförs av den enskilde och vilar helt på kommunens egen bedömning. Goda levnadsvillkor är en kvalitetsnivå och ett kvalitetskrav och ska betyda något. Den praxis som finns idag berövar goda levnadsvillkor allt materiellt innehåll. Istället ges kommunerna en i allt väsentligt absolut bestämmanderätt avseende placering i bostäder med särskild service. Sett till i denna framställning och tidigare redovisade förarbeten kan detta knappast ha varit lagstiftarens avsikt. Kopplat till Europakonventionens krav på effektiva rättsmedel och en rättvis rättegång blir denna ordning, som på papperet ger möjlighet till förändring men som i praktiken är omöjlig, särskilt problematisk. Det finns nämligen, genom nuvarande praxis, inte någon möjlighet till rättelse, trots möjligheten till överklagande och rätten till en prövning av om goda levnadsvillkor uppnås. Rättsmedlet blir därmed ineffektivt och illusoriskt.

Denna bedömning stöds av en rapport framtagen av Länsförbundet FUB i Stockholms län, rapport nr 1 2017, "Får jag möjlighet att leva som andra? – analys av 8 domar från Högsta förvaltningsdomstolen". Om domen i mål 6460-14 sägs följande, s. 14-15:

"Även om det är mycket specifika omständigheter i det enskilda målet är det svårt att tänka sig ett annat mål som kunde vara "värre" och där den enskilde skulle få rätt. Målet får därför en stor generell betydelse för alla mål där ändrad verkställighet är uppe till prövning. (...)

Konsekvensen av domen

Följden av domen blev att kontinuitetsprincipen i 7 § LSS är helt undergrävd. Kommunen kan bestämma att flytta personer inom LSS hur man vill. Det finns ingenting som sätter stopp för det i och med denna dom. Ingen som har en LSS-insats kan vara trygg i att den verksamhet eller det boende man har oavsett om det är i den egna kommunen eller inte finns kvar. Den kan utan vidare ändras.

Strider domen mot LSS?

Den här domen strider klart och tydligt mot LSS. Det står i 7 § LSS att insatserna ska vara varaktiga. I förarbetena till LSS står det att kontinuiteten ska garanteras. Det står även så här: "Principen om kontinuitet innebär att den enskilde eller hans eller hennes familj skall kunna känna säkerhet i att stödet inte plötsligt upphör eller förändras".²⁶ Att plötsligt förändra en verkställighet på det sätt som hände i det aktuella målet står därför också i strid med förarbetena. Att ett justitieråd var skiljaktigt visar också på det tveksamma med domens slutsats. Därutöver kan domen troligtvis även stå i strid med internationella regler i form av artikel 19 i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²⁷"

Ett effektivt rättsmedel kräver dessutom att en begränsning av rättigheter provas utifrån om det är en "justifiable limitation". En prövning utifrån snävare rekvisit är otillräcklig, § 141 Hatton m.fl. v. Förenade kungariket, (ansökan 36022/97), 2003-07-08. En prövning utifrån om Anders Ekström uppnår goda levnadsvillkor är oförenlig med detta krav.

Oavsett ett samstämmigt och otvetydigt medicinskt underlag som visar konsekvenserna av en flytt ges Lekeberg rätt att flytta Anders. Förvaltningsrätten borde ha tolkat LSS utifrån Europakonventionens krav och gjort en fullvärdig proportionalitetsbedömning. Om nödvändigt borde förvaltningsrätten ha gett Europakonventionen företräde framför LSS, jfr RF 2:19 och 11:14.

Särskilt om Förvaltningsrättens beslut att vägra Anders Ekströms muntlig förhandling

Anders Ekström begärde hos förvaltningsrätten att muntlig förhandling skulle hållas i målet. Som skäl härför framfördes främst vittnesförhör med medicinsk expertis och partsförhör med god man Leif Ekström. Förvaltningsrätten avslag detta yrkande, två gånger: 2016-07-28 och 2016-08-30.

Anders Ekström överklagar nu i samband med domen i själva sakfrågan förvaltningsrättens beslut att inte hålla muntlig förhandling samt begär att muntlig förhandling hålls.

Som skäl för att vägra muntlig förhandling angav förvaltningsrätten att Anders Ekström redan har inkommit med omfattande skriftlig argumentation i likhet med mål 6460-14. Förvaltningsrätten ansåg att det var osannolikt att en muntlig förhandling skulle tillföra något av betydelse. Anders Ekström begärde 2016-08-25 ånyo muntlig förhandling. Han åberopade artikel 6 § 1 Europakonventionen. Förvaltningsrätten motiverade denna gång endast sitt avslag med att man vidhöll sin inställning även med beaktande av det som anförts, det vill säga framförallt Europakonventionen.

Enligt artikel 6 § 1 Europakonventionen har en enskild rätt till en offentlig och rättvis förhandling i frågor som rör dennes civila rättigheter och skyldigheter. Nu aktuellt mål avser Anders Ekströms rätt till sin bostad, sin egendom och sitt privatliv. Prövningen är avgörande för Anders Ekströms möjlighet att åtnjuta sina rättigheter. Han har därför rätt till en muntlig förhandling, åtminstone i en instans om inte exceptionella omständigheter talar för motsatsen, se exempelvis Lundevall v. Sweden, application 38629/97.

Anders Ekström har begärt muntlig förhandling i första instans och åberopat ett flertal vittnesförhör för att ytterligare styrka sin rätt att bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna. Den medicinska expertisen skulle vid en muntlig förhandling getts en bättre möjlighet att redogöra för autism och utvecklingsstörning

i kombination och hur de påverkar Anders Ekström, samt vilka konsekvenser en flytt kommer att leda till.

I Miller v. Sweden, application 55853/00 tar Europadomstolen särskilt upp situationen med skriftliga förfaranden inför förvaltningsdomstolarna.

Europadomstolen framhäver rätten till en muntlig förhandling. Av särskild vikt med beaktande av förvaltningsrättens ställningstagande att utredningen var fullgod utan vittnesförhören är följande, Miller s. 12:

"On the contrary, it is not inconceivable that the doctor could have fleshed out at an oral hearing the various observations he had made in the relevant medical records, and could have given his opinion on their implications for the issues raised before the County Administrative Court."

Den enskilde hade haft rätt till muntlig förhandling. Anders Ekström har åberopat flera vittnesförhör med medicinsk expertis som vid en muntlig förhandling skulle ges möjlighet att utveckla sina ställningstaganden samt bemöta Lekebergs argument. Detta är av särskild vikt med beaktande av att Lekeberg blankt påstår att behoven kan tillgodoses inom egen kommunal verksamhet.

Enligt § 9 Förvaltningsprocesslagen ska muntlig förhandling hållas om enskild part begär det och det inte är obehövligt och ej heller särskilda skäl talar emot det. Med beaktande av Europakonventionens ställning som svensk lag finns det en mycket stark presumtion enligt förvaltningsprocesslagen att muntlig förhandling på begäran av en enskild ska hållas i åtminstone en instans i förvaltningsdomstol.

Högsta förvaltningsdomstolen har i ett flertal fall prövat rätten till muntlig förhandling och beviljat sådan, bl.a. med hänvisning vittnesförhör med medicinsk expertis: RÅ 2006 not. 74, RÅ 2006 not. 141. Om en muntlig förhandling skulle kunna ge ett bättre bedömningsunderlag ska sådan hållas, RÅ 2009 not. 73, RÅ 2006 not. 207. Att målet är av stor betydelse för Anders ska också beaktas.

Anders Ekström har redan i första instans begärt muntlig förhandling med åberopande av främst vittnesförhör med medicinsk expertis. Medicinsk expertis som kan utveckla vad en flytt skulle innebära för Anders Ekström och ges möjlighet att bemöta Lekebergs argument om att behoven kan tillgodoses inom kommunal verksamhet. Målet rör Anders Ekströms civila rättigheter under Europakonventionen. Liksom i Miller såväl som i Högsta förvaltningsdomstolens praxis kan här den medicinska expertisens utsagor ha mycket stor betydelse för bedömningen.

Det ska även särskilt noteras att Högsta förvaltningsdomstolen i mål nr 6460-14 inte har prövat målet utifrån internationell rätt. Högsta förvaltningsdomstolen gjorde inte heller en proportionalitetsbedömning. Nu aktuellt mål rör dessutom en nyansökan.

Vi menar att det saknas exceptionella omständigheter som medför att en muntlig förhandling kan underlåtas. Anders Ekström borde därför ha fått en muntlig förhandling.

Slutsatser

Det kan konstateras att Anders Ekström enligt LSS kan ges rätten att bo kvar på Sanna gård och dagverka inom stiftelsen Sanna.

Av all åberopad bevisning framgår att Anders Ekström inte uppnår goda levnadsvillkor och hans behov tillgodoses inte om han tvingas att flytta.

Europakonventionens rättigheter ger Anders Ekström rätt till en fullvärdig proportionalitetsprövning av om intrånget i hans rättigheter är godtagbart. Proportionalitetsbedömningen utfaller till hans fördel.

Såväl LSS som Europakonventionen ska tolkas utifrån Funktionshinderkonventionens krav.

Denna normkonforma tolkning stärker ytterligare Anders Ekströms rätt att bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna.

LSS ska dessutom tolkas mot bakgrund av RF 1:2 vilket stärker Anders Ekströms rätt till delaktighet, jämlikhet och frihet från diskriminering. Anders Ekström kan bara uppnå detta om han får bo kvar på Sanna gård och verka inom stiftelsen Sanna. RF 1:2 stärker vidare Anders Ekströms rätt till respekt för sitt privatliv och sin värdighet enligt artikel 8 Europakonventionen.

Därtill har Anders Ekström rätt till muntlig förhandling

Stockholm som ovan

Stellan Gärde